

HÍRADÓ

KÖNYVTÁRI

XLI. évfolyam, 12. szám. 1997. december

*A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
dolgozóinak tájékoztatója*

OBJEKTÍV BESZÁMOLÓ (ÓHATATLAN) SZUBJEKTÍVUMOKKAL

Elég régóta érezzük úgy, hogy amikor közművelődési könyvtárról beszélünk, egyszersmind a hátrányos helyzetről, helyzetekről is szólnak. Ha Szabó Ervin annak idején nem is ilyennek álmodta meg a könyvtárak, könyvtárlátogatók helyzetét és igényeit, manapság egyre általánosabb, hogy különböző „hátrányokon” kell enyhítenünk, amikor az olvasókkal foglalkozunk.

A hely szelleme (ld. VII. kerület, Kéleti pályaudvar) a legteljesebb mértékig igazolni látszott egyébként is létező spontán igényemet, hogy részt vegyek az OSZK KMK Hátrányos helyzetűek könyvtári segítése c. tanfolyamán (különös tekintettel a cigány/roma etnikumra), pedig valamennyien ismerjük őket, és — úgy gondoljuk — majdnem mindent tudunk róluk. De valóban ez lenne a helyzet?

Ha a cigányokról (romákról?) beszélünk, maguktól áradnak az igekötők: meg-, fel-, ki-, be- és félre. Felismerjük őket, mert külső jegyeik szembeszökőek; és — a magyarokkal ellentétben — nem gyakori közöttük a vegyes házasság; kiismerjük — gondoljuk mi — minden jellemvonásukat; beismerjük, hogy előítéletekkel bírunk velük szemben; és igen gyakran félreismerjük őket, mert valamennyiüket azonosítjuk egy bennünk élő és létező „roma”-képpel.

Szociológiai szempontból Havas Gábor és Kemény István segített nekünk, hallgatóknak abban, hogy mélyebben megismerhesük a „legnagyobb kisebbség” helyzetét és gondjait. Tudtuk eleve, hogy sokan vannak, számuk mára közel fél millióra tehető, és —

amennyiben nem áll meg a magyarság közel tíz éve tartó állandó és egyre tragikusabb csökkenése — úgy a populáción belül az ezredfordulóra arányuk el fogja érni a 6-6,5%-ot annak ellenére, hogy a cigányok korán halnak, azaz igen ritka az öreg (ld. 60 év feletti) közöttük. Az is igaz viszont, hogy negyvenszer több körükben a három ill. többgyermekes család. Mi, itt a fővárosban, úgy gondoljuk: Budapest teli van velük, pedig közel kétharmaduk még ma is vidéken, kistelephelyeken él, ahol a hátrányos helyzet összetevői még nagyobb mértékben vannak jelen: rosszabbak a lakáskörülmények, nagyobb a munkanélküliség, a higiénés feltételek pedig még sem közelítik a „pestit”.

Igencsak érdemes lenne boncolgatni: az aprófalvakban, ill. a nagyvárosok „elszlammosodott” részein való koncentrálódásuk, szegregációjuk vajon minek a következménye, kinek a hibája? De ennek kapcsán felvetődik a — szerintem — legfontosabb kérdés; mi lenne a számukra és egyben a mi számunkra a legjobb megoldás: asszimilálni, integrálni vagy éppen szegregálni őket.

Egy 1893-ban készült felmérés szerint Budapesten nem volt „cigány-probléma”; az itt élő muzsikus cigányok valamennyien beilleszkedtek a fővárosi társadalomba, nem, vagy csak alig voltak vándor cigányok, akik — az általános elképzelések szerint — rontották volna a morált, a közérkölcöket. Fel sem merült, hogy lenne „cigánybűnözés”, és hagyományos foglalkozásaiknak igencsak jó hasznát vette a „fehér” lakosság.

ROMA GYEREKEK A KÖNYVTÁRBAN

„A napi tapasztalat azt mutatja, hogy lassan-lassan kialakul a roma fiatalok és a könyvtárak dolgozói között egy olyan kontaktus, ami nyitánya lehet a párbeszédnek; optimizmusom alapjául szolgál pl. a Talentum Alapítványi Iskola diákjainak mindennapos látogatása egységeinkben.”

Mintha mára kicsit megváltozott volna ez a kép!

De képtelen vagyok eldönteni (és az előadók sem segítettek ebben), miért változott megítélésük, és ki változtatott rajta: ők vagy mi, fehérek? Az idő eltüntette ugyan hagyományos foglalkozásaikat, de életképességüket igazolni látszik, hogy találtak helyettük egy új, fontos és elmaradhatatlan szakmát: a kereskedést. Ma már — főleg a fekete gazdaság csak látszólag üldözött volta miatt — egyre többen találják meg helyüket ezen a területen, és lettek, lesznek az üzleti élet hivatalosan is elismert résztvevői. Úgy tűnik: igaz van annak a többszörös milliomos cigány üzletembernek, aki azt vallja: nincs probléma roma és nem-roma között, csak a politikusok szítják akaratlanul a tüzet, addig is, míg nincs jobb, csinálnak maguknak munkát. Ha mindez igaz lenne, az átlagemberek gondolkodásában sem jelenne meg a cigánykérdés mint probléma.

De térjünk csak vissza helyzetük további elemzéséhez!

Harminc évvel ezelőtt tragikusan rossz lakásviszonyok között éltek. Ez — látszólag — sokat javult, de új röghözkötési forma látszik kialakulni a közüzemi díjak emelkedése és a lakáshitelek ugrásszerű növekedése folytán; az aprófalvakban lévő roma közösségekben a házak piaci értéke töredéke a pl. nagyvárosi, nem roma épületekének. Ugyanakkor mintha az iskoláztatás körüli problémák megoldódni látszanának: nem számottevő immár körökben az analfabétizmus, és lényegesen többen jutnak el közülük középiskolába is, ahol ugyan lemorzsolódási arányuk még mindig sokkal magasabb, mint nem roma társaiké, de legalább már nem számít ritka hollónak az érettségivel rendelkező.

Köszönhető ez elsősorban a szülők hozzáállásának az iskolai végzettséggel kapcsolatban, és immár nem szemben!

A legnagyobb gondot a munkanélküliek táborában elfoglalt helyük okozza. Míg a fehérek között rendszeres keresettel rendelkezik a férfiak 64%-a, addig ez az arány a romák között csupán 29%! A helyzet ugyan ennyire nem tragikus, hiszen közismerten sokan dolgoznak közülük a fekete gazdaságban, és léteznek még háztáji gazdaságok is, de a számadatok hatalmas problémát öleget sejtetnek.

Fenti rövid összefoglalóm csak szegényes kivonata mindannak, amit megtudhattunk az előadóktól. Nem szóltam még arról a figyelemre és odafigyelésre méltó tényről sem, hogy három — jól elkülöníthető és elkülönült — csoportjuk él házában, és a történeti, tradicionális különbség körökben oly nagy, hogy pl. gyakoribb a fehérekkel kötött házasság, mint a csoportok e téren való közeledése. Ugyan

szó nincsen a magyarok romanizálódásáról, de a vegyes házasságok aránya megközelíti a 10%-ot. Vajon ez által eltűnik majd a különbség cigány és nem-cigány között? Ki tudhatja mindezt.

Mint ahogy arra sincsen válasz: mondva csinált problémáról van-e szó, ha a cigánykérdés felmerül?

Mert fentiek az objektív tények, de szubjektívumnak tekinthető-e pl. annak a néhány, e csoporthoz tartozó fiatalnak a megjelenése a belvárosi régió néhány könyvtárában, akik zavart keltve távoztak néhány értékesebb és felmarkolhatóbb dokumentumunkkal és a kasszában lévő öszszeggel?! Vagy az a zavart csend, ami minden esetben követte a tanfolyamon résztvevő egyik érdekelt felszólalását?! De nem tudom figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy nem tudtunk (akartunk) kérdezni Zsigó Jenőtől, a Roma Parlament elnökétől előadása után. Mert nem is volt az igazi előadás, mint ahogyan nem lehetett volna konzultáció, hiszen felszólalása szélsőséges politikai agitációként hatott, és ahol ennyire eltérőek a nézetek, ott párbeszédre bizony igen csekély a mód és lehetőség. Mint ahogyan mi nem tudtuk elfogadni azt, amit helyettese próbált bizonygatni: Magyarországon — kezdve az Alkotmánytól — minden törvény és rendelet cigányellenes.

Nem tagadjuk: előítéletesek vagyunk a cigányokkal szemben, de felvetődik a kérdés, kiben nagyobb az előítélet, ki

tudja kevésbé elfogadni a másikat, ki akarja akarátát a többire kényszeríteni.

Többszöri magambaszállás és önvizsgálat után úgy döntöttem: nem vállalom magamra teljes mértékben az előítélet bünének terhét, és azt nem is börtestvéreimmel kívánom megosztani; a felelősségben nekik, a cigányoknak is osztozniuk kell.

A napi tapasztalat azt mutatja, hogy lassan-lassan kialakul a roma fiatalok és a könyvtárak dolgozói között egy olyan kontaktus, ami nyitánya lehet a párbeszédnek; optimizmusom alapjául szolgál pl. a Talentum Alapítványi Iskola diákjainak mindennapos látogatása egységeinkben. Nem tudom, hogy lényeges-e, de kimondatlanul is állandóan foglalkoztat egy kérdés: vajon mi motiválja könyvtárainkat a roma fiatalokkal való kiemelt foglalkozás/törődés megszervezésekor? Alapjában az a kvázi manifeszt program-e, amely a közkönyvtárügy hatáskörébe utalja a hátrányos helyzetűek felkarolását (ld. „könyvtárhasználat”, mint állampolgári jog); vagy netán a filantrópia (ez ma már szinte kötelező magatartásforma a mi szakmánkban); vagy annak felismerése — ha tetszik, bölcs belátása —, hogy könyvtárainkat, olvasóinkat és állományunkat csak úgy tudjuk megvédeni, ha megértetjük ezzel a közönséggel is, hogy a könyvtár az övék is (ja, a tulajdon, a birtoklás inspiráló hatása!). Az a valószínű, hogy ezek mind együtt; ezt szeretjük hinni, mert bármelyik érv egyenkénti felvállalása már ingoványos területre kényszerítene, azaz előítéleteink és/vagy érzelmeink feltétlen vállalására, ami — mint tudjuk — a „pult mögött” megengedhetetlen. De talán nem is fontos — nekünk —, mert amíg képesek vagyunk örülni minden eredménynek, és ez erőt ad a folytatásra, addig könyvtárainkban megoldódni látszik a „cigánykérdés”. Ezt bizonyítják az immár hagyományos, cigánygyerekek részére szervezett nyári olvasótáborok a VIII. kerületben, és a hatásukra egyre gyakoribb könyvtárlátogatások; vagy a Rottenbiller utcában játszadó — egyébként „intézeti” életre kényszerített — roma fiatalok természetes jelenléte; az

életükre-hagyományaikra koncentráló átlományalakítás a Kálvária téren.

Sajnálom, hogy a tanfolyam csak a kérdések és problémák sokaságát ismertette, de ez a közeg nem is vállalkozhatott

másra, mint a „legnagyobb” kisebbség gondjainak feltárására és arra, hogy bemutassa: nekünk mivel kell szembenéznünk. De ők, a cigányok hogyan néznek szembe velünk?! — Kapuvári —

BIBLEX

A közkönyvtárak és a kirekesztettség elleni harc: új feladatok, új kihívások/tétek

A Budapesti Tanárképző Főiskola koordinálja az ún. Leonardo programban résztvevők munkáját, így a Belvárosi régió VIII/2-es könyvtárának szakmai (pályázati) elképzeléseit is, amely — egy 1997-ben történt jelentkezésünket méltányolva — biztosította kapcsolódásunkat a BIBLEX projekthez.

A projekt összefoglalója

A program célja újrafogalmazni a könyvtárak, mint a városközpontokban lévő, az állampolgáriságot kifejező/megtestesítő közszolgálati intézmények feladatát, hogy új módszereket és új válaszokat fogalmazhassunk meg a kirekesztettség problémáira, legyenek azok fizikai, szociális, vagy kulturális jellegűek.

A program partnerei és résztvevői a kirekesztés elleni harc könyvtárakhoz kötődő akcióinak tartalmi kidolgozását szolgálják.

Az első év kutatásai lehetővé teszik, hogy

— számba vegyünk a könyvtárosokkal szemben jelentkező új szakmai kihívásokat, szükségleteket,

— identifikáljuk a társadalmilag kirekesztett (public exclus) csoportokat és ezek szükségleteit,

— megtaláljuk a lehetséges közvetítőket a könyvtárak szakalkalmazottai és a kirekesztettek között,

— közösen értékeljük a meglévő kutatások helytállóságát.

A második évben — a képzési ciklusban

— négy képzés fog lezajlani a négy kutatóhelyen (Grenoble, Torino, Stuttgart, Budapest).

A harmadik évi újabb képzési szemináriumait

— a partnerek közötti kompetencia-átadásnak (transzfer) és

— az eredmények (intézményi és. földrajzi) terjesztési módozatai tanulmányozásának szenteljük.

A project minden partner számára a nemzetközi teamben (könyvtárosok, képzők, közvetítők, szociális munkások) szerzett közös és a saját, helyi tapasztalatok ütköztetése révén kialakított, új, közös eszközökhöz, módszerekhez, új tudni hogyanokhoz (know how) jutás lehetőségét nyújtja. A tanulmányok, a kidolgozott képzési programok tartalma négy nyelven, írott és elektronikus formában publikálható lesz.

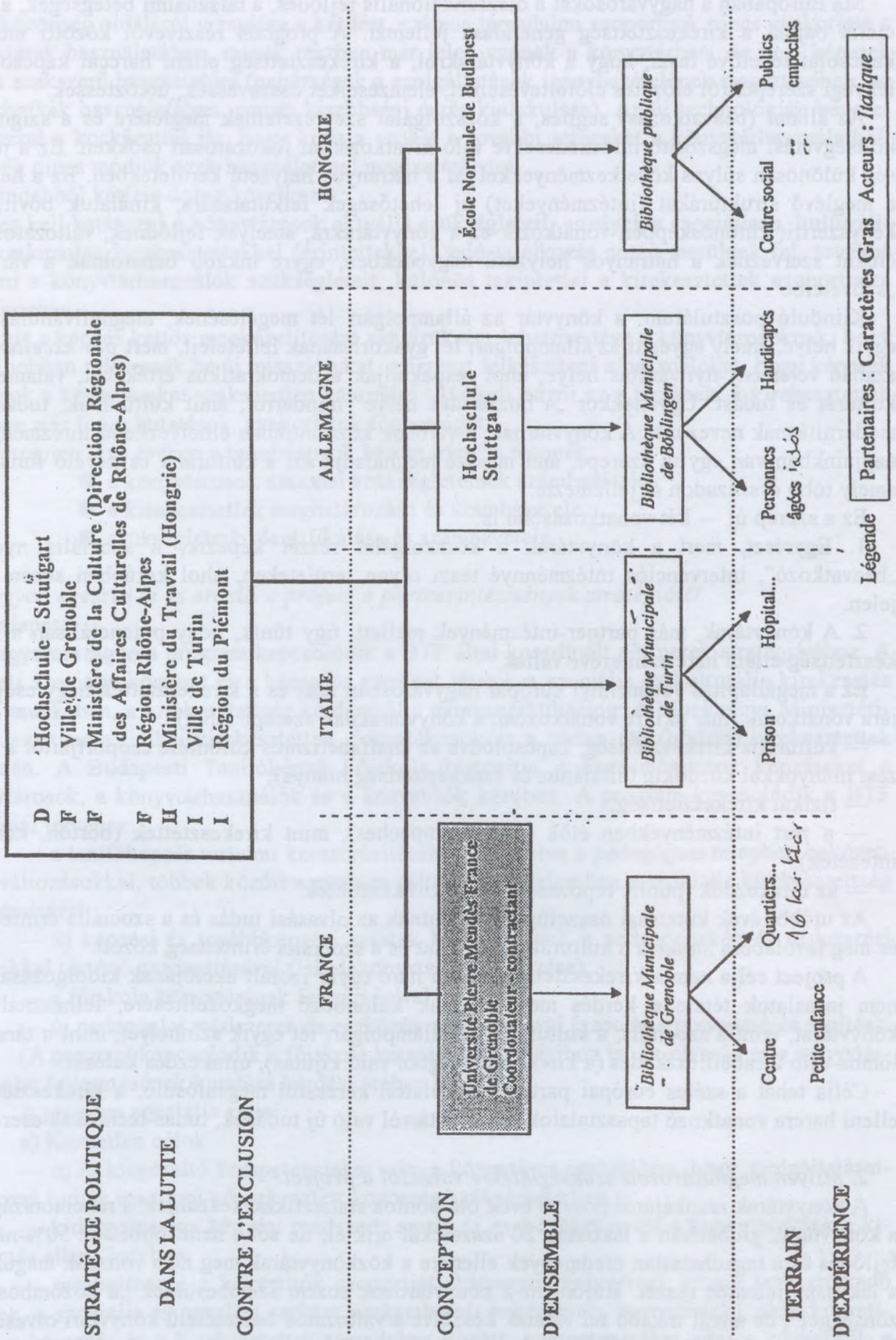
A project kontextusai

1. Milyen kontextusokba helyezi a projectet és miért?

Az európaiak 24%-a ma városban él. Az új társadalmi, gazdasági fejlődés lényegi vonásai a városi környezetben érhetők tetten leginkább, itt koncentrálódnak. Ezek közül jelentőségében kiemelkedik a szociális, szakmai és kulturális érintettség (insertion) problémaköre.

TABLEAU n° 2

PARTENAIRES ET ACTEURS : RÔLES RESPECTIFS

STRATÉGIE POLITIQUE

DANS LA LUTTE

CONTRE L'EXCLUSION

CONCEPTION

D'ENSEMBLE

TERRAIN

D'EXPÉRIENCE

Légende

Partenaires : Caractères Gras Acteurs : Italique

Ma Európában a nagyvárosokat a diszfunkcionális fejlődés, a társadalmi betegségek, a szociális bajok, a kirekesztettség generálása jellemzi. A program résztvevői közötti munkakapcsolat lehetővé teszi, hogy a könyvtárakról, a kirekesztettség elleni harccal kapcsolatos lényegi szerepükről előzetes előfeltevéseiket, elemzéseiket összevegyék, ütköztessék.

Az állami (beavatkozás) segítség, a közszolgálat szervezeteinek meglétére és a szigorodó költségvetési megszorító intézkedésekre való hivatkozással fokozatosan csökken. Ez a jelenség különösen súlyos következményekkel jár a hátrányos helyzetű kerületekben. Ez a helyzet a meglévő struktúrákat (intézményeket) új lehetőségek felkutatására, kínálatuk bővítésére kényszeríti; különösképpen vonatkozik ez a könyvtárakra, amelyek fejlődnek, változatos akciókat szerveznek a hátrányos helyzetű negyedekben, egyre inkább behatolnak a városok „szövegeibe”.

Kiinduló posztulátum: a könyvtár az állampolgári lét megélésének, megnyilvánulásának egyik helye, amely egyesíti az állampolgári lét gyakorlásának feltételeit, mert *par excellence* a szabad vélemény-nyilvánítás helye, ahol respektálják a demokratikus értékeket, valamennyi kultúrát és tudást. Ugyanakkor „a hozzájutás helye” mindarról, amit kultúrának, tudásnak, modernitásnak nevezünk. A könyvtárnak, a városok központjában elhelyezkedő intézménynek napjainkban van egy új szerepe, ami messze meghaladja azt a kulturális és nevelő funkciót, amely több évszázadon át jellemezte.

Ez a szerep új — két vonatkozásban is:

1. Egyrészt, mert a könyvtárak a közszolgálat részét képezik, a szociális nyomás „beavatkozó”, intervenciós intézménnyé teszi olyan területeken, ahol korábban sosem volt jelen.

2. A könyvtárak, más partner-intézmények mellett, úgy tűnik, hogy potenciálisan a kirekesztettség elleni harc színterévé váltak.

Ez a megállapítás valamennyi európai nagyvárosban igaz és a kirekesztettek négy csoportjára vonatkozik (már akikre vonatkozóan a könyvtáraknak szerepe lehet):

— kulturális kirekesztettség, kapcsolódva az analfabétizmus különféle csoportjaitól a képzési hiányokkal küzdőkig (általános és szakképzettség hiánya);

— fizikai kirekesztettség;

— a zárt intézményekben élők (public empeches), mint kirekesztettek (börtön, kórház, intézetek);

— az újrakezdők (public repousses), mint kirekesztettek.

Az utóbbi évek kutatásai összefüggést mutatnak az olvasási tudás és a szociális érintettség és még távolabbra mutatva a kulturális gyakorlat és a szociális érintettség között.

A project célja nem a kirekesztettség elleni harc egyik izolált akciójának kidolgozása, hanem javaslatok tétele e kérdés megoldásának különböző megközelítésére, felhasználva a könyvtárat, mint a szociális, a kulturális, az állampolgári lét egyik színhelyét, mint a társadalomba való újrabeilleszkedés (a kirekesztettségből való kijutás), újrakezdés kulcsát.

Célja tehát a széles európai partnerkapcsolaton keresztül megvalósuló, a kirekesztettség elleni harcra vonatkozó tapasztalatok, a könyvtárról való új tudások, tudás-technikák cseréje.

2. Milyen meghatározott szükségletekre válaszol a project?

A könyvtárak munkájáról hosszú évek óta pontos statisztikák készülnek. Franciaországban a könyvtárak globálisan a lakosság 20 százalékát érik el, de soha nem többet az 50%-nál. A fejlődés és a tagadhatatlan eredmények ellenére a közkönyvtárak még nem vonzzák magukhoz a lakosság jelentős részét. Különbözően a könyvtárosok sosem szembesülnek „a közömbös közönséggel”, de annál inkább fel vannak készülve a változatos összetételű könyvtári olvasókra. Tehát: a könyvtárosok jól felkészültek a könyvtári feladatokra, de rosszul arra, hogy különböző stratégiákkal új közösségeket nyerjenek meg, különösképp azért, mert ezek „falakon kívüli” akciók lennének.

A közönség oldaláról vizsgálva a kérdést, számos társadalmi csoportnak nincs gyakorlata a könyvtárak használatában, mások részben már jelen vannak a könyvtárban, de nem képesek annak szakszerű használatára (nehézségek a szolgáltatások igénybevételének megértésében, az új technikák használatában, emiatt kisebbségi érzés kialakulása). Az új technológiák bevezetése azzal a kockázattal jár, hogy kizárja azokat a további rétegeket a könyvtárhasználatból, akiknek nincs módjuk ezek használatával megismerkedni.

Mindebből kétféle dolog következik:

Meg kell határozni a könyvtárosok aktuális szükségleteit, amelyek a szociálisan, kulturálisan, szakmailag kirekesztettekkel (érintettekkel) való találkozás során merülnek fel, továbbá feltárni a könyvtárhasználók szükségleteit, különös tekintettel a kirekesztettek csoportjaira vonatkozóan.

Tehát a képzés kettős megközelítésére van szükség: lehetővé téve a könyvtárosoknak, hogy minél jobban tölthessék be új missziójukat, másrészt felkészíteni a használókat, hogy képesek legyenek a könyvtárakat szakszerűen használni. Alá kell húzni az e témában, a kirekesztettek körében már folyó kutatások, gyakorlatok fontosságát.

A program első évében a tanulmányok három irányba mennek:

- a könyvtárosok szakmai szükségleteinek számbavétele,
- a kirekesztettek meghatározása és számbavétele,
- szükségleteik identifikálása és számbavétele.

3. *Hogyan egészíti ki és erősíti a project a partnerintézmények stratégiáit?*

Budapest

Magyarországon a program kapcsolódik a BTF által koordinált partnerek stratégiájához. A kerületi szociális központ és a könyvtár szerepet játszik a szociális és kulturális kirekesztés elleni munkában, a kirekesztettség kérdéséről a munkanélküliségig. A Munkaügyi Minisztérium kompetens a fizikai kirekesztettek, fogyatékosok és a zártan élő (börtön) kirekesztettek területén. A Budapesti Tanítóképző Főiskola biztosítja a kezdeményezett képzéseket a könyvtárosok, a könyvtárhasználók és a közvetítők körében. A program kapcsolódik a BTF stratégiai tervéhez:

— a tanítóképzés tartalmi korszerűsítéséhez, számolva a pedagógusszerepben bekövetkező változásokkal, többek között a gyorsan változó társadalomban a szociális kirekesztettség problémájával;

— új képzési és továbbképzési szintek bevezetésével, a pedagógusképzés új képzési irányokkal történő gazdagításával (iskolakönyvtárosok képzése);

— a főiskola könyvtárának fejlesztésével;

— új pedagógiai módszerek és eszközök adaptálásával (szociális prevenció és segítség).

(A program kapcsolódik a főiskola kutatási stratégiájához is: az olvasás és a könyvtárhasználat fejlesztésének kutatása kérdésköréhez is.)

A program speciális céljai:

a) Közvetlen célok

— új és kiegészítő kompetenciákat adni a könyvtáros szakmához, hogy szolgáltatásait hozzá tudják igazítani a kirekesztett közösség szükségleteihez,

— kidolgozni egy képzési rendszert, amely új eszközöket nyújt a könyvtáraknak a kirekesztés elleni harcban,

— meghatározni a közvetítők csoportját (hátrányos helyzetűek között tevékenykedő tanárok, a szociális és nevelési szektor szakemberei, önkéntesek, egyesületek), akik közvetítenek a könyvtár és a kirekesztettek társadalma között; kompetenciákat adni a közvetítők csoportjának, lehetővé téve számukra, hogy megvalósítsák a közvetítő szerepet, biztosítva számukra az új technikai eszközök használatának képzését,

— kompetenciákat biztosítani a használóknak, amelyek elsősorban a könyvtárak és az új technológiák használatára vonatkoznak. A kutatás első évében meghatározzuk a használók

körét, s ugyanakkor definiáljuk szükségleteiket is, ami elsősorban a könyvtárakra, azok új szolgáltatásaira vonatkoznak, megnyitva ezáltal az utat a kirekesztettségből kivezető út számá-
ra.

b) Középtávú cél

A projectben közreműködők összetételének, a kirekesztés elleni harcban szerzett eddigi tapasztalatainak, valamint a közösen kifejlesztett munkamódszereknek köszönhetően a program végére nemzetközileg hasznosítható eredmények várhatók, amelyeket a partnerek saját akcióterületükön fognak felhasználni, illetve mint új, kidolgozott eszközöket a nyilvánosság számára rendelkezésre fognak bocsátani. ■

Május elején stockholmi könyvtárosok látogattak szakmai tapasztalatszerésre Magyarországra, a „magyar-svéd” Gulyás Miklós vezetésével. Jártak Kecskeméten és Egerben valamint — természetesen — Budapesten, ahol a legkülönbözőbb funkciójú könyvtárakkal ismerkedhettek. Tapasztalataikat publikálták — és Roboz Péter fordításának köszönhetően —, ezekből ollózott a szerkesztőség azzal a céllal, hogy bemutassa: miként látnak minket egy olyan ország küldöttei, ahol köztudottan magas színvonalú a könyvtárkultúra. Úgy gondoljuk, hogy amit „megláttak” és leírtak, amit egyáltalán említésre méltónak találtak, arra nekünk is tanulságos odafigyelni, hiszen feljegyzéseik a FSZEK jelenlegi állapotát tükrözik.

FELJEGYZÉSEK MAGYARORSZÁGI KÖNYVTÁRAKRÓL

Inger Blixt

Az első benyomást egy könyvtárról annak külleme adja. Jártunk „palotákban” és „kunyhókban” is: a Fővárosi Könyvtár központjának 19. századi palotájától lerobbant kerületi könyvtárakig.

A helyszűke jól ismert probléma a magyar könyvtárakban is; s a megoldási lehetőségek is különbözőek. Kecskeméten a könyvtárnak hatalmas, több mint 8000 négyzetméteres új épületet emeltek, Budapesten a Fővárosi Könyvtárat a szomszédos épületekkel bővítik, míg Egerben az ellátást városszerte bérelt, különböző nagyságú helyiségekben oldják meg.

Korábban különálló gyermek- és felnőttkönyvtárak működtek, mostanában azonban ún. családi könyvtárakat alakítanak ki, a gyermek ill. felnőtt szép- és ismeretterejesztő irodalom, a folyóiratok és az audiovizuális dokumentumok kölcsönzésére. Ez utóbbiak forgalmának aránya

még mindig magas, de egyre csökkenő tendenciát mutat. Az elmélyült tanulást, tudományos kutatást és a szakinformálódást a szakkönyvtárak biztosítják, és a legtöbb nagyvárosban zenére szakosodott könyvtár is van.

A könyvtárosok szakmai végzettsége különböző. Magyarországon 10 felsőfokú tanintézet foglalkozik könyvtárosképzéssel. A bruttó havi fizetések 50 000 és 75 000 forint (*sic!*) között mozognak, ami 2500-3700 svéd koronának felel meg. A kiegészítő személyzet képzettsége is eltérő. A budapesti könyvtárak kb 100 főt foglalkoztatnak — irodai vagy épület-karbantartási munkakörben — a munkanélküliség csökkentésére irányuló akció keretében; fizetésük kétharmadát az állam fizeti. A „csúcsforgalom” idején részidősek és nyugdíjasok is dolgoznak.

A magyar könyvtáraknak kevesebb az anyagi gondjuk (*sic!*), mint a svédeknek. A

költségek egy részének fedezésére az önkormányzatoktól kapnak dotációt, de szükségük van egyéb bevételi forrásokra is:

— a szolgáltatáshoz kapcsolódó bevételek: tagsági- és késedelmi díj, kölcsönzések és egyéb szolgáltatások díjai;

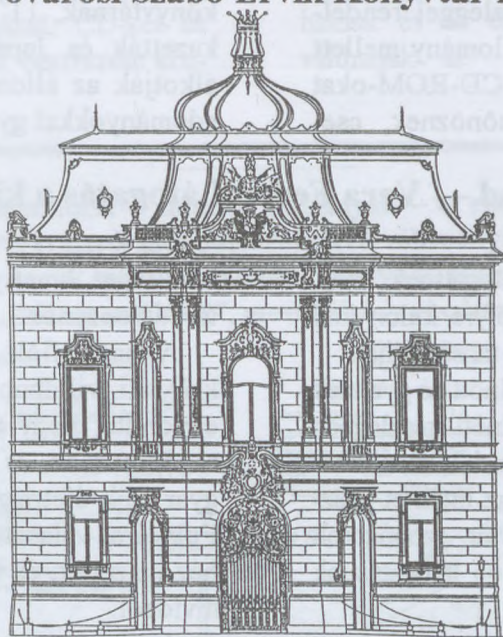
— könyvtári szolgáltatásra alkalmas adatbázisok, CD-ROM, bibliográfiák stb. díjai. Ez azzal a következménnyel jár, hogy minden önkormányzat saját könyvtári adatrendszert épít fel ahelyett, hogy együttműködne a többivel. (*sic!*)

— helyiségek bérbeadása;
— pályázatok;
— szponzorok („örökbefogadás”, adományok stb.).

Kölcsönözni éves tagdíj ellenében lehet, de jó és ambiciózus szolgáltatást kapnak a pénzükért.

Számos példát láttunk arra, hogy a könyvtárak az anyagi nehézségek ellenére elhivatottan, sok ötlettel és ambiciózusan dolgoznak azon, hogy kicsiben és nagyban egyaránt fejlesszék és tökéletesítsék tevékenységüket. Ösztönző és követendő példa számunkra.

Karin Garmer: A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi könyvtára

Május 5-én a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárba vitt utunk, ahol Papp István, a könyvtár főigazgató-helyettese fogadott bennünket, és röviden ismertette a könyvtár tevékenységét. Ő az ország egyik hangadó könyvtárvezetője, és többek között egyik tervezője a kecskeméti könyvtárnak.

A központi könyvtár épülete... mind kívül, mind belül jó állapotban van. (*sic!*) ... már hatvanhat éve könyvtárként működik, bár tulajdonképpen nem nagyon alkalmas e célra...

A könyvtár... egy 78 fiókból álló népkönyvtárrendszer központja, személyzete 120 főből áll.

A gyűjteményt 600 000 médiaegység alkotja a társadalomtudomány, a szociológia, művészet, zene, földrajz, történelem és helytörténet témaköréből. Nem tartalmaz népszerű szépirodalmat és gyermekirodalmat, ezeket az

igényeket a hálózat könyvtárai elégítik ki... Húsz ezer beiratkozott tagja van a könyvtárnak, naponta 1700-an látogatják, ezek nagy része diák.

A műszaki fejlesztés lassan halad... elkezdték a különböző tárgykörök számítógépes feldolgozását... Az újonnan beszerzett könyvek katalogizálása 1995 óta számítógépen történik.

A költségvetés 70%-át a fővárosi önkormányzat fedezi; a maradék 30%-ot az 500 Ft-os (kb. 25 svéd koronának felel meg) évi tagdíjából, az adatbázisok értékesítéséből és az „örökbefogadók” által adományozott összegekből finanszírozzák.

Papp István elmondta, hogy tanultak a skandináv és brit könyvtáraktól, és az elkövetkezendő 10-15 évben — minden anyagi nehézség ellenére — jelentős fejlődés fog bekövetkezni.

Eva Hallsten — Christina Blom: Az angyalföldi Dagály utcai könyvtár

Metróval érkezünk a Dagály utcába, a város egyik nagyobb fiókkönyvtárába. Ebben a városrészben sok a társadalom kivettje és a cigány. A könyvtárat 1983-ban nyitották meg és sok tekintetben hasonlít egy svéd könyvtárra. Kb. 20 ember dolgozik itt, 12 közülük teljes munkaidőben. A kerületnek 130 ezer lakosa van, 10-11%-uk könyvtári tag (a budapesti átlag 8-9%). A könyvtár 1000 négyzetméteren külön zenei osztállyal, olvasóteremmel, előadóteremmel, felnőtt- és gyermekrészleggel rendelkezik. A 100 ezer kötetes állomány mellett zenei kazettákat, CD-ket, CD-ROM-okat és videokazettákat is kölcsönöznek, cse-

kély díj ellenében. Naponta 300-1000 látogatót fogadnak, közöttük sok a munkanélküli. Nyugdíjasklubot is alapítottak; a cigány klub alakítására történt kísérlet kevésbé sikerült.

Három szakgyűjteményt építenek: földrajzit, néprajzit és japánt (!). A földrajzi gyűjtemény turistatérképei kölcsönözhetőek; a néprajzi népzenei felvételeket is tartalmaz. A japán gyűjteményt a japán-magyar kultúregyesület ajándékozta a könyvtárnak, 11 japán nyelvjárás könyvei, kazetták és Japánt ismertető videófilmek alkotják az állományt, amely időről időre adományokkal gyarapszik.

Gunilla Berglund — Vera Ferm: Látogatás a kispesti fiókban

Kispesten két könyvtárat látogattunk meg, amelyek önállóak; mindkét helyre külön kell beiratkozni és kifizetni az éves tagsági díjat.

Az egyik könyvtár külön felnőtt és gyermek részleggel rendelkezik. A felnőtt részlegben hagyományosan minden típusú dokumentumot kölcsönöznek, és mód nyílik az Internet használatára is, amelyre a könyvtár szponzorok révén tett szert. Meglepő módon látogatásunk idején senki sem használta.

A folyóirat-választék igen magas színvonalú, kétségbe vonható, hogy valóban kihasználják-e a látogatók ezt a nagy választékot. Ellenben CD-t és videót sokan kölcsönöztek.

A gyermekrészlegben kevés látogató volt. A könyvtáros elmondása szerint a magyar gyerekek nem olvasnak! De nem folytatnak semmilyen népszerűsítő tevé-

kenységet, amellyel a gyerekeket a könyvtárba vonzanák.

A másik fiók egy szép, világos szobákkal teli villában található. A könyvtáros elmondta, hogy műszaki gyűjteménnyel is rendelkeznek, és az olvasók többnyire magyar írók életrajzeit és regényeit olvassák. Folyóirat-választékuk az olvasók igényeihez igazodik, és itt is kölcsönzik a CD-t és a videót.

Az emeleten helyezkedik el a feldolgozó csoport, ahol több könyvtár újdonságait veszik állományba. Nagyon szívélyesen fogadtak bennünket, és megállapíthattuk, hogy a könyvtári problémák az egész világon azonosak: nem elegendő az anyagi támogatás, elavultak a helyiségek és túl alacsony a könyvtárosok bére.

Siv Bejhed — Elona Kvensel — Lars Timander: Könyvtárfiókok Budapest belterületén

A központi könyvtárból egy olyan VII. kerületi könyvtárba mentünk, amely a nyelv- és irodalomtudományra, nyelvtanulásra és videófilmekre specializálódott. A könyvtár két részlege a Kertész utca két oldalán helyezkedik el: az egyikben tanuló részleg található referencia-

médiumokkal, valamint külön, nyelvtanulásra alkalmas szobával, és egy nagyobb olvasóteremmel, ahol az olvasáson kívül két TV-készüléken lehet — fülhallgatóval — videófilmeket nézni.

Az út másik oldalán lévő helyiség hagyományos kölcsönzőként működik,

szak- és szépirodalommal, gyermek-sarokkal, videófilmekkel, kazettákkal és CD-lemezekkel.

A közelben, a Liszt Ferenc téren található a Fővárosi Könyvtár legnagyobb önálló gyermekkönyvtára. A hatvanas években épült könyvtári célokra, a földszinten hatalmas kirakablakokkal, ahol növények és puha játékalatok láthatók. A bejáratnál képességfejlesztő játékokat árúsítanak. A könyvtár vezetője, Kucska Zsuzsa vezetett bennünket körül; rajta kívül még két könyvtáros dolgozik itt.

A könyvtár állománya 30 ezer kötet, 13 folyóirat és 1 napilap. A Goethe Intézettől nagy német nyelvű gyermekkönyv-gyűjteményt kaptak. Kölcsönöznek még diapozitív-sorozatokot, lemezeket, kazettákat, CD-eket és videófilmeket is. A médiumok beszerzése köz-

pontilag történik, mint az összes budapesti fiókban, de a könyvtárosoknak lehetőségük van arra, hogy javaslatot tegyenek a féleségekre. A könyvtár a hét 5 napján délutánonként tart nyitva. Sajnos — a csekély látogatottság miatt — öt évvel ezelőtt beszüntették az ünnepnapokon való nyitva tartást. Kétezer olvasójuk van, naponta kb. 60-an kölcsönöznek, 150-170 dokumentumot.

Néhány példa a könyvtár tevékenységére:

— délutánonként könyvklubot tartanak óvodásoknak és szüleiknek;

— a látogatók különböző beszélgetésekre jelentkezhetnek be a könyvtárosnál;

— a gyerekek „kulturális Capitaly-t” játszhatnak és az elnyert zsetonokat könyvekre válthatják át. ■

Az új központi könyvtár kialakítása — minden bizonnyal — az elkövetkező évek meghatározó feladata lesz. Az elkészült tervrajzról mondott szakszerű véleményt könyvtárunk holland építész barátja — a főigazgató úrnak szóló — levélben, amelyből, tekintve az új központi könyvtár létrejöttének „dokumentálását”, most néhány részletet közreadunk.

W. Haije Westendorp
architect B.N.A.

*Tájékoztató
Hajdu Péter
Fax: ...
11.10.*

Mr. Jenő Kiss
Metropolitan Ervin Szabo Library
1088 Budapest VIII Szabo Ervin tér 1

826(77)
Hoog Soeren 116
7346 AG HOOG SOEREN
Telefoon: 055 5191266
Fax: 055 5191266
Postgiro: 302460b

13 november 1997

Kedves Kiss Jenő úr!

Köszönöm, hogy elküldte a budapesti könyvtár tervének rajzát. Tanulmányoztam a tervet és lenyűgözött az eredmény.

A különböző részekből álló épületek összeillesztésének nehéz feladatát az önök építésze sikeresen megoldotta.

Kiindulásként építészeti szempontból valóban jó ötlet a főbejárat eltávolítása és a három rész összekapcsolása a központi lift segítségével, melyről minden szint elérhető.

Szembetűnő volt az erős kontraszt a régi homlokzat és az új épület utcára néző homlokzata között. Az önök építésze egy semleges változatot tervezett.

Tetszik az új épület felső részének megoldása, az új rész udvarának szolvációja is szép. Az új épület alsó része elég helyet ad az alagsorban lévő garázsnak, és a földszinten lévő böngészőnek. A gyermekrészleg megtartja szép udvarát, friss levegőjét. A liftet körülvevő csigalépcső tágas és nyílt és nem csak a régi, hanem az új könyvtárnak is dísz lehet. A régi épület rajzai, az udvarok homlokzata és keresztmetszete csodálattal töltenek el. Nagyon szép lesz amikor a régi ajtók, ablakok és lépcsők elkészülnek.

Arnhem-i könyvtáros kollégáimmal (M. S. és D. S.) megvitattuk a tervet működési szempontokból.

Mindannyian úgy véljük, hogy az egész épület használata nagyon egyszerű.

Hiányoltuk a zenei részleget, talán nincs elég hely?

A kollégáinknak megvan a saját elgondolásuk a munkájukról, éppen ezért apró kiegészítéseket szeretnénk tenni az elérhetőséget és a kapcsolódást illetően.

Az alagsorba kerültek az egészségügyi helyiségek, talán lehetséges lenne liftek segítségével is elérhetővé tenni.

A szép gyermekrészleget kívülről is elérhetővé kéne tenni.

A könyvtár bejáratánál az olvasók számára talán lehetséges odaszervezni más manifesztációkat is.

A böngészde közvetlen és kötetlenebb övezet, talán itt is el lehetne helyezni néhány kávézót vagy információs pontot. A munkatársak a könyvtár „szívében” kaptak helyet, ez szintén nagyon jó választás. A lift jó összeköttetést biztosít a többi szinttel és a más részlegben dolgozó kollégákkal, a különböző térközök közötti összeköttetések is jóknak látszanak.

Természetesen nem tudunk az egész könyvtár minden részletéhez jó tanácsokkal hozzájárulni, de úgy véljük az elrendezés hatékony és a terek jól kapcsolódnak egymáshoz. Sok hely van az olvasáshoz, tanuláshoz és az újságolvasáshoz. A biztonsági útvonalak, szellőztetés, pára és más szükséges berendezések elrendezése próbára fogja tenni az építészeket.

Reméljük, lehetséges lesz megvalósítani ezt a nagyon szép tervet.

Őszinte üdvözlettel: W. Haije WESTENDORP

BIBLIOBUSZ LUXEMBURGBAN, AVAGY A SZÁMÍTÓGÉP-HASZNÁLAT ELŐNYEI EGY KIS ORSZÁG SOK KIS TELEPÜLÉSÉNEK GYORS ELLÁTÁSÁBAN

1997. szeptember 21-29-ig a Művelődésügyi Minisztérium ösztöndíjával módomban állt tanulmányozni a Luxemburgi mozgókönyvtárat.

Első elbizakodottságomban arra gondoltam, hogy kilenc évi tapasztalat után, amit a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 2. számú mozgókönyvtárában szereztem (1976-1985) mit tud nekem mutatni egy ilyen kis ország, mint Luxemburg (2586 km², 392 ezer lakos) mozgókönyvtára? Büszkén mondhatja, hogy tud, nem is keveset. Először is azzal, hogy teljesen más, mint a miénk volt. Annak idején mi a főváros ún. fehér foltjait láttuk el (ahol vagy egyáltalán nem volt könyvtár, vagy csak nagyon nagy távolságra egymástól). Luxemburgban az e-

gész országot ellátják, jelenleg mintegy 100 települést, 14 körben (vagyis azonos útvonalai — egy-egy útvonalon 3-10 megálló van 1 napon). Természetesen nem egyik napról a másikra alakult ez ki.

Rövid fejlődéstörténet:

1982-ben alakult az első mozgókönyvtár, négy

útvonallal és 1 dolgozóval, aki könyvtáros és buszvezető is volt egy személyben.

Itt megjegyzem, hogy a mi autóbuszunkkal ellentétben, ami egy Ikarus autóbuszból lett „kamion”, mivel Luxemburgban nincs autóbuszgyártás és importálni drágább lett volna. A különbség a polcok ill. könyvek elhelyezésében, illetve a világításban van. Itt napközben természetesen, ott mesterséges fény van mindvégig, és míg itt 3-4000 közötti, ott kevesebb, kb. 3000 kötet helyezhető el.

1989-ben vásároltak még két kamiont, a dolgozók száma 5-re, az útvonal 8-ra emelkedett, majd 1994-ben már 12-re nő tovább.

1995-ben teljes számítógépesítés történt, 1996-ban az útvonalak száma 14-re emelkedik és szombaton is el kezdenek dolgozni.

Kölcsönzés, feldolgozás, raktározás, állomány, könyvvásárlás, személyzet:

A könyvtárban minden kölcsönzéssel kapcsolatos művelet számítógépen történik, csak könyvet kölcsönöznek. A program jellegéből adódóan (nem PC, hanem Macintosh) minden feldolgozó műveletet is a gép végez el. Minden buszon van egy számítógép (menet közben a földre helyezik) este a gépeket leviszik a raktárba és rákapcsolják egy nagy számítógépre, amely rögzíti az összes adatot. A kölcsönzés folyamán minden olvasó kap egy mágneses kártyát (a számát automatikusan a gép adja, rajta az olvasó kódja és neve van, ezen kívül a könyvtár neve, címe és telefonja.)

Létezik egy ún. családi kártya is, amelynek segítségével ugyanazzal a kártyával akár más megállóban is kölcsönözhet a szülő és a gyerek (természetesen ezt is a számítógép teszi lehetővé). A számítógép rögzíti a nevet, a lakcímet, telefonszámot, az olva-

só számát (kódot), a kölcsönzés időpontját, a lejárat időpontját és a tényleges visszahozatal időpontját is.

A kölcsönzési idő 2 hét, de legkésőbb 4 hét, a busz minden második héten tér vissza ugyanarra a helyre, és egy helyen 15 perc és maximum 1 óra között kölcsönöz, amikor náluk jártam pl. háromszázán voltak egy nap fél 9-től délután fél 5-ig. Minden olvasó először egy könyvet kölcsönözhet, majd kettő, a régi, ismert olvasók szinte korlátlanul. Első felszólító van (a gép írja) semmilyen más felszólítás, illetve „perlés” nincs, egyrészt mert az drágább, mint a könyv, de főleg azért, mert nagyon ritkán fordul elő, kis ország lévén, szinte a szomszéd előtt ciki, ha nem viszi vissza valaki a könyvet. Ha valaki elveszti a könyvet, akkor először meg kell próbálnia megvenni ugyanazt, ebben segít a könyvtár maga, telefonon megkérdezi, hogy hol lehet kapni, ha így nem megy, akkor vehet egy másikat, az elvesztett könyvet kivonják a gépből, a számát megkapja az újonnan megvett könyv.

Az olvasók adatait 1 évig őrzik, aztán kivonják.

A számítógép abban is segít, hogy az olvasók kölcsönzési adatai mellett rögzíti, hogy milyen témájú könyvet kölcsönzött, annak

kódját és raktári helyét, a szerzőt, a címet, kiadási évet, kiadót, ISBN-számot, árat és a vásárlás idejét is tárolja.

Feldolgozás:

Természetesen a számítógép adja a „leltári számot”, az imént említett adatokat viszik a gépre, kiegészítve a dokumentum adott állapotára vonatkozó információkkal, hogy éppen kölcsönzik-e, vagy a raktárban van.

A könyveken szerepel a könyv kódja — ez egyenlő a leltári számmal és a könyvtár neve, címe, telefonja (sokszor előfordul, hogy ha valaki elhagyja a könyvet, aki megtalálja, telefonál a könyvtárnak és a könyvön található címre vissza is küldi).

A könyvtárosok fóliázzák a könyveket, így hamarabb kerül az olvasókhöz és a fóliázás alatt megbeszéljük a könyvvel kapcsolatos gondolataikat.

Raktározás:

A felnőtteknek szóló könyvek betűrendben illetve egy kicsit téma szerint (életrajzok, krimik, szakácskönyvek stb.) vannak elhelyezve. Gyerekeknek — a legkisebbeknek szólók, minden rend nélkül, szinte a földön dobozokban vannak.

A nagyobbaknak és az ifjaknak témák szerint (az ő érdeklődési körük szerint) tárolják a könyveket. Minden megállóra igyekeznek egy kicsit az adott érdeklődési kör szerint felvinni a könyveket (hasonlóan, ahogy mi is csináltuk a FSZEK-ben).

Érdekes, hogy kötelező olvasmányt nem vásárol a könyvtár, ugyanis a gimnázium végéig az állam — automatikusan — minden szeptemberben minden iskolásnak biztosítja ezeket.

Állomány:

A könyvtárban 60 ezer kötet van — ennek 95 százaléka német nyelvű, a többi francia, luxemburgi, angol. Szinte minden új könyvet megvesznek, az olvasók igényei szerint és legalább 2 példányban, természetesen bizonyos színvonal alá nem mennek. A könyvtár állami fenntartású, minden évben kap egy összeget — ez azonos a fővárosban lévő könyvtárakéval.

Személyzet:

Mint mondtam, két busz van. A vezetővel együtt 5 ember dolgozik, 2-2 a buszon, 1 az irodában — ez nem feltétlenül a vezető. Hétfőtől péntekig dolgoznak, és minden második szombaton is. Nyáron 5-6 hét szünetet tartanak, ez egyenlő a szabadsággal. Végzettséggel kapcsolatban megemlíteném, hogy a könyvtár vezetője szerint nem a felsőfokú könyvtárosi végzettség számít, mert nem a katalogizálás a fontos, azt elvégzi ugyanis a gép, hanem az emberekkel való bántani tudás, és az olvasottság.

Végezetül néhány adat 1996. január 1-től december 31-ig:

Beiratkozott olvasó: 10 241 — 2362 felnőtt, 7879 gyerek

Kölcsönző: 68 526 — 23 124 felnőtt

Kölcsönzött kötet: 129 294 — 45 252 felnőtt könyv, 84 042 gyerek könyv

Halasi Edina

FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR NYOMDA

Kedvező áron vállal, szórólapok, műsorjegyek, italcímkék, prospektusok, brosúrák, öntapadó címkék gyártását.

Rövid határidő, kedvező ár:
LAMINÁLÁS A/0, B/0 méret

- térképek
- plakátok
- fali naptárak
- poszterek stb.

Montírozás, lemezmásolás
A/2-es méretig

Kötészeti hajtogatás (A/2)

1087 BUDAPEST, Szőrény u. 3.
Tel./Fax: 303-0587

FROM : ASSE HUNGARY JUDIT BOBOZ

PHONE NO. : +36 1 393 1806

Oct. 02 1997 09:35AM P01

Kedves Főigazgató úr! Az ígért beszámolót küldöm szívélyes üdvözzel.

MICSODA NAGYSZERŰ FIATALOK!

TELEFAX MESSAGE

TO: Dr Papp István
FAX NR: 118 5914, 118 5815
FROM: Boboz Judit
FAX NR: 275 5372 **PHONE NR:** 393 1806
DATE: 97.09.02 **NO OF PAGES (incl. this):** 1

A Budapesti Nemzetközi Nőklub Alapítvány, mely a néhány évig Magyarországon élő külföldiek feleségeit tömöríti, pályázatot hirdetett diákok angol nyelvtudásának fejlesztésére. Az erre a célra megszavazott keret 20 rászoruló diák számára biztosította volna a nyelvtanfolyamot a British Council Angol Nyelviskolájában.

Fontos feltétel volt még a jó tanulmányi eredmény.

Hogy a teljes megszavazott összeget ne csökkentse a hirdetési költség, Papp István főigazgató-helyettes úrhoz fordultunk azzal a kéréssel, hogy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olvasótermében tehesünk ki hirdetést. Ennek nyomán valamennyi fiókjában megjelent a pályázati felhívás.

Az 1997. június 30-ig beküldött pályázatok elbírálására a Nőklub egy négytagú bizottságot jelölt ki, amely azonban a nyári szabadságok miatt csak augusztus végén tudta befejezni munkáját. Így mindössze tíz nap állt rendelkezésre, hogy a több mint ötven jelentkező közül kiválasszuk a húsz legjobbat. Nagy segítségünkre volt, hogy értékelésünket rábízhattuk a British Council szintfelmérő tesztjeire és a tesztek végző tanárok véleményére. Jól esett amikor a tanárok megjegyezték, hogy micsoda nagyszerű fiatalokat hoztunk! Nagyon meg voltak elégedve a jelentkezők felkészültségével.

Végül is az eredményeket összevetve, de különösen a fiatalok szociális helyzetét mérlegelve kiválasztottuk a pályázat húsz nyertesét. Nem volt könnyű feladat, mert legalább még tíz megérdemelte volna, hogy felvegyük!

Ami még említésre méltó ebben a rövid történetben, az az, hogy a British Council tandíjai az aktuális őszi félévre megnövekedtek, és így tulajdonképpen csak tizenkilenc diákra lett volna elegendő keretünk, ha a British Council a huszadikat nem vette volna fel tandíjmentesen.

Hálásan köszönjük a FSZEK dolgozóinak a segítségét, amely lehetővé tette, hogy pályázatunkon a könyvtárba beiratkozott diákok vegyenek részt, ami ilyen módon az első „szűrést” is jelentette.

A BUDAPEST GYŰJTEMÉNY FELHÍVÁSA

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár várostörténeti különgyűjteményének fotóarchívumában mintegy százezer felvétel dokumentálja fővárosunk egykori arculatát, lakóinak életét. Az 1945 után készült fényképek többségét a hivatalos tömegtájékoztatás céljaira készült sajtófotók teszik ki. E képek — a tartalmi gazdaság és a magas szakmai színvonal ellenére — műfaji kötöttségeik miatt csak korlátozottan teszik felidézhetővé, képileg megismerhetővé közelmúltunkat. Szeretnénk tehát kiegészíteni gyűjteményünket olyan családi, munkahelyi, társasági alkalmakkor készült emlékképekkel vagy eseményeket, utcarészleteket, házakat, lakásokat ábrázoló amatőr dokumentum-felvételekkel, amelyek hozzásegíthetnek egy sokoldalúbb, hitelesebb összkép kialakulásához.

Ezért felkérjük mindazokat, akik rendelkeznek ilyen jellegű fényképekkel (akár negatív, vagy diapozitív formában is), és hajlandók azt Budapest könyvtárának történeti gyűjteményében elhelyezni, vagy az eredeti visszaadása mellett hozzájárulnak másolat készítéséhez, jelezzék szándékukat munkatársunknál, **Sarkarné Jakab Kláránál**, a következő telefonszámon: **138 4933/189**.

A könyvtár megtiszteltetésnek veszi, és örömmel fogadja felajánlásaikat. Segítő szándékukat valamennyi munkatársunk nevében előre is megköszöni:

Sándor Tibor

a Budapest Gyűjtemény vezetője

KONCZ KÁROLY ÚJ KÖTETE ELÉ

„Apropó, könyvtár!” Vajon hányan kiáltanak fel így, homlokukra csapva: csakugyan, a könyvtárról lehetne, kellene fontos dolgokat elmondani! Fontos dolgokat? Valóban a fontos dolgok közé sorolják manapság a könyvtárat, egy közkönyvtár hétköznapi életét, a benne zajló eseményeket? Igen is, nem is. Bizonyára nem annyian, mint szeretnénk, de tudjuk, hogy sokak számára viszont az egyedüli, szórakozást, kikapcsolódást és emberi kapcsolatokat jelentő hely — maga az élet. Miattuk, róluk — és persze magunk miatt és rólunk lehet és kell szólni a könyvtárról, hiszen ez a mi életünk is.

A közkönyvtárak szociális funkciójának meggyőző bizonyítékait szolgáltatta a szerző már az előző két kötetében is [*Történetek a könyvtárban* (1994), valamint *Semmi kis írások a könyvtárból*, (1996)]. Dehát a téma mára sem veszített semmit az aktualitásából, sőt...! Az elkötelezett szerző tehát ismét a nagyváros peremén élő, az átlagos, normális élettől egyre jobban leszakadó emberek szociográfiai pontossággal megrajzolt kis mozaikjait rakja egymás mellé, a könyvtárban és környékén összegyűjthető tapasztalatok, személyes élmények alapján. S ahogyan ezt tőle megszoktuk, ő másképpen éli meg a „könyvtári valóságot”. Mindent észrevesz,

megfigyel, látleteket készít az emberi sorsokról. S ami látásmódját elsősorban megkülönbözteti másokétól: az, hogy „szívével lát” (egyik írásában szerepel is a Saint-Exupéry idézet). Vagyis nem csak érzékkel, hanem rezonál a látottakra, átérez, együtt érez, vagy éppen átlát kevésbé szeretetre méltó embertársain.

Az „apropót” tehát a sorsok, képek felvillantásához a könyvtár, a könyvtárosság szolgáltatja, de közben a múltból is felbukkannak gyermek- és kamaszkori emlékek, előtűnnek szívet szorongató és szívet melengető álmok, fantáziák, asszociációk. És helyet kapnak a kötetben intellektuális játékok, „dalnokversenyek”, kollegális ugratások, melyek a békebeli, irodalmi kávéházi törzsasztalok meghitt hangulatára emlékeztetnek.

A kötetről kötetre erősödő ironikus-önironikus hangvétel biztosítja, hogy az írások — apellálva a befogadók empátiájára — ugyan érzelmenteliek, de nem érzélgősek: A bennük megörökített emberi nyomorúság és emberi gyarlóság egyaránt hiteles és őszinte. A kiadók a kötet írásairól azt gondolják, hogy „emberségből példát... mindenkinek ök adnak”. Nagy szükségünk van rá.

Bartos Éva

EZ TÖRTÉNT...

• **1997. december 4-én Tornai József** Kossuth-díjas és József Attila-díjas költő, az Írószövetség egykori elnöke volt az Irodalmi Kávéház vendége. Beszélgetőtársa **Miszlay Gabriella** volt. Közreműködött **Fehér Ildikó** színművész.

• A beiratkozási naplóba **1998. január 1-jétől** a következő rovatokat kell alkalmazni:

14 év alattiak; 14 éven felüliek: ezen belül középfokú képzésben résztvevők, felsőfokú képzésben résztvevők, aktív dolgozók, nyugdíjasok, egyebek.

• **1998. január 1-jétől** új statisztikai űrlap kerül bevezetésre, melyet az Ellenőrzési Csoport bocsát a könyvtárak rendelkezésére.

• November 27-étől a dekoratőrök a lakásukon dolgoznak és ott elérhetők. Telefon/fax: **(1) 229 4879**, vagy **(30) 330 224**.

• **1997. december 1-jétől** ismét **Kiss Katalin** látja el a szakmai koordinátor munkakörét.

• A gazdasági hivatal dolgozói a Baross utcából átköltöztek a Pálffy-palotába.

• **December 3-ára** nyugdíjas találkozót szervezett a KKDSZ és az Intézetvezetés. A kollégák nagyon jól érezték magukat, örültek **Bartos Éva** kedves szavainak, egymásnak, és a sok finomságnak!

• A központi könyvtár kölcsönzési és raktári osztálya csoportvezetői állás betöltésére főiskolai (szakirányú) végzettségű munkatársat keres. Bérézés a közalkalmazotti táblázat szerint + csoportvezetői pótdíj. Angol vagy német nyelvvizsga esetén nyelvpótlék is jár.

Az állás betöltendő: **1998. december 1-től**. Jelentkezni: **Katsányi Sándor** főosztályvezetőnél, **Cziboly Józsefné** osztályvezetőnél. Telefon: **138 4933/141** vagy **126**.

MEGKÉRDEZTÜK,...**...hogyan van-e és milyen jellegű feladata a munkavállalóknak az új nyugdíjrendszer bevezetésével?**

Egyedül nem megy! Csak ha muszáj...

Mint tudjuk, 1998. január 1-től megváltozik a nyugdíjrendszer, ún. „hárompilléresre”: a nyugdíjjáru-
lékot majd nem csak a TB kasszájába fizethetjük, hanem magánpénztárakba, sőt akár még önkéntes
nyugdíjpénztárakba is. Már csak az a kérdés, hogy e kecsesítő lehetőségek között ki segít nekünk
eligazodni? Merthogy ugye döntésre kellene jutnunk és a választott magánpénztár koordinátáit be kell
jelentelnünk a munkáltatónak. Aki köteles a járulékokunk 6%-át (1998-ban ennyit) oda átutalni. Aktív
dolgozók lévén elmélázhatunk ezen akár 1999. szeptember 1-ig is, csak mi van, ha nem akarjuk addig
húzni? Mi van, ha már előbb szeretnénk dőlőre jutni? Na ezt próbáltuk megtudakolni „a munkáltató-
tól”, gondolván, segítségünkre lesznek ebben. Eredmény (december 16-i álláspont, csak sűgva: kicsit
bizonytalan): válasszuk ki a legszimpatikusabbat, kössük meg a szerződést, jelentsük be a cégnek a
bejelentenivalókat. Ha kérdés van, forduljunk bizalommal a gazdasági osztályon található 3 db (ez a
szám még nőhet) prospektushoz...

Hámory Zsófia

IN MEMORIAM

KOLLÁR ATTILA

1950 — 1997

*1989. február 8-ától dolgozott a könyvtárban, mint munka- és tűzvédelmi előadó. Különös egyéni-
ségét mindenki tisztelte. Életének 47. évében hunyt el, emlékét őrizzük.*

Munkatársai

BEBESI IRÉN

1944 — 1997

*Ismét megfogyatkozott a „rég” Szabó Ervin-es könyvtárosok tábora. Eltávozott közülünk egy
nyolc éve nyugdíjasként élő, halkszavú, szerény kolleganőnk, Bebesi Irénke, aki több mint egy évti-
zedig a FSZEK pesterzsébeti könyvtárának, majd néhány évig a Budapest Gyűjteménynek a mun-
katársaként dolgozott. A rá bízott feladatokat mindig precízen, megbízhatóan végezte. Zárkózottsá-
ga sokak számára megközelíthetlenné tette, beszélgetést ritkán kezdeményezett. Csak közeli ba-
rátai, jó ismerősei tudták, hogy milyen felkészült, olvasott, művelt ember rejtőzött a szomorú álarc
mögött. Magányossága szülei halála után megsokszorozódott. Csupán néhány régi kolléga tele-
fonját, látogatását várta, s rövidke percekre sikerült őt kizökkentenünk betegségéből, magányából.*

Sántháné Antal Sára

DR. FENYVESI JÓZSEFNÉ

(Schulhof Lili)

1906 — 1998

*Lili nyugdíjba vonulásáig — 1951-1967-ig — volt a FSZEK munkatársa. Főleg azok ismerhették,
akik a központban dolgoztak, hiszen hosszú ideig az igazgatósági titkárságon tevékenykedett, em-
lékét is így őrizzük meg.*

Titkárság

SZEMÉLYI HÍREK

Új munkatárs

Bán Edina (könyvtáros), 5. régió.

Kilépők

Szmollárné Balla Mária (könyvtáros), 3. régió; Dutka Ákosné (segédkönyvtáros), 4. régió.

Újszülött

Bicsák Orsolyának (Zenei gyűjtemény) Dóra nevű kislánya született. A szülőknek és a kisbabának jó egészséget kívánunk!

Pobori Ágnes felelős szerkesztő
Gujgiczer Imréné, Hámory Zsófia,
Hucskóné Kovács Mária, Kapuvári Zsuzsa,
Szatmári Istvánné, Szecsei Lászlóné,
Vargáné Vida Emília

Felelős kiadó: Kiss Jenő főigazgató

Megjelenik havonta.
Ára: 20,— Ft. Előfizetési díj egy évre: 120,— Ft.
Készült a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
nyomdájában.

ISSN 0139-1914
Felelős vezető: Mogyorós Károly